

Zakaj glas Slovenski skupnosti in Bojanu Brezigarju

Bojana Brezigarja sem prvič srečal pred več kot 20 leti v svojem uradu na županstvu v Nabrežini. Dobro se še spominjam tistega poznojesenskega dopoldneva, ko sta se pri meni javila mlada fanta iz Nabrežine s prošnjo, da bi se pogovorili, kako bi s skupnimi močmi odpravili popolno mrtvilo, ki je tedaj vladalo na kulturno-prosvetnem področju v Nabrežini. Tista dva mlada fanta sta bila zdaj žal že pokojni Sergij Radovič, kasnejši zborovodja in eden vidnejših slovenskih kulturno-prosvetnih delavcev, ter Bojan Brezigar, sedanjí župan devinsko-nabrežinske občine. Ne vem, kakšen vtis sta fanta odnesla s tistega srečanja v županovem uradu, saj se o tem nisem nikdar z njima pogovarjal, dejstvo pa je, da se je po tem pogovoru začelo v Nabrežini postopno, a vidno obnavljati slovensko kulturno-prosvetno in tudi športno življenje, ki je v razmeroma kratkem času

doseglo naravnost zavidljivo raven. Eden glavnih organizatorjev je bil Bojan Brezigar.

V naslednjih letih se mi je nudila priložnost, da sem Bojana Brezigarja bolj spoznal. Še preden je leta 1970 bil prvič izvoljen v devinsko-nabrežinski občinski svet — seveda na listi Slovenske skupno-

dalje na 2. strani ■

Mavhinje po 40 letih

»Bodimo sami kovači lastne usode«

Slovenska skupnost je priredila v nedeljo, 19. t.m., shod v Mavhinjah, na katerem se je spomnila 40-letnice prvega javnega zborovanja Slovenske demokratske zveze, ki pomeni tudi začetek slovenskega samostojnega političnega nastopanja na Tržaškem. Po uvodnih besedah tajnika Ssk za občino Devin - Nabrežina Antka Terčona, ki se je ob tej priložnosti poklonil spominu velikega protifašističnega bojavnika dr. Dorčeta Sarđoča, sta številnim zborovalcem spregovorila župan Bojan Brezigar in pokrajinski tajnik Ssk prof. Zorko Harej. Po nastopu slavnostnega govora dr. Draga egiše, čigar izvajanja objavljamo v celoti, je manifestacijo zaključil deželni predsednik Ssk Marjan Terpin.

(Ured.)

Dobro se še spominjam na tisti soparni nedeljski popoldan pred 40 leti, ko se je na trgu v Mavhinjah zbirala množica, ki je prihajala iz bližnjih in tudi bolj oddaljenih krajev ter seveda iz Mavhinj samih. V Mavhinje sem prišel iz Devina peš, čez hrib, kot smo tedaj pravili kolovozu, ki vodi z devinske železniške postaje — zdaj je ni več — po Ozidenci do glavne, tedaj edine ceste iz Sosljana mimo Cerovelj v Mavhinje. Iz Devina, kjer sem doma, je z menoj prišlo še nekaj mladih, a dobro se spominjam, da je bil z nami tudi mladi glasbenik, tedaj še duhovnik, znani kulturni delavec ter organizator v Gorici Mirko Rener, drugače naš družinski prijatelj, s katerim sva med potjo glasno kramljala o pomenu politične manifestacije, na katero sva bila namenjena.

Tedaj smo bili mladi in vrh vsega brez vsakršne politične izkušnje, saj smo se bili šolali v času črne diktature, enostranskega režima in nato doživeli grozote druge svetovne vojne in revolucije ter tudi bridko ugotavljali, da spet nismo v celoti uresničili temeljnega programa, za izvedbo katerega je padlo toliko bratov in sester, se pravi, da smo Slovenci iz teh krajev ostali izven meja matične države.

Nekako nagonsko pa smo med potjo v Mavhinjah čutili, da bomo prisostvovali pomembnemu, morda edinstvenemu in tudi zgodovinskemu dogodku. In res se nismo motili ter nas potek dogodkov ni razočaral. Natančnega poteka zborovanja se sicer ne spominjam — saj je od tedaj poteklo že štirideset let — v spomin pa so se mi do-

bro vtisnili liki takratnih govornikov, ki so zborovalcem spregovorili z majhnega balkona ene izmed hiš na mavhinjskem trgu. Govorniki so bili odvetnika Agneletto in Vesel iz Trsta ter odvetnik Sfiligoj in častnik Polde Kemperle iz Gorice. V imenu domačinov je spregovoril ugledni gospodar iz Mavhinj Ivan Terčon, ki je leto kasneje bil izvoljen v devinsko-nabrežinski občinski svet ter je postal odbornik. Z balkona je dalje spregovoril še Jože Kralj iz bližnjega Slivnega, velik narodnjak, koroški borec ob koncu prve svetovne vojne, politični preganjanec za časa fašizma, ki pa so mu prav rojaki tik po končani drugi svetovni vojni zadali udarec, od katerega si ni opomogel do smrti.

Vsebine izvajanj govornikov se ne spominjam. Toda to danes tudi ni važno. Neizpodbitno dejstvo pa je, da so bili prav na tem zborovanju postavljeni nekateri temelji, ki so še danes povsem veljavni. Uvedalje na 3. strani ■

KANDIDATI ZA DEŽELNO VOLILNO OKROŽJE TRST

1. BREZIGAR Bojan
2. ŠPACAPAN Mirko
3. DOLHAR Rafko
4. HAREJ Zorko
5. JEVNIKAR Ivo
6. LOKAR Aleš
7. BRECELJ Marjan
8. DEBELIS Alojz
9. GUSTIN Milko
10. MIKLAVEC SLOKAR Elvi
11. MOČNIK Peter
12. PETERLIN Ivan (neodvisen)
13. REBULA Alojz
14. TUL Alojz

KANDIDATI ZA DEŽELNO VOLILNO OKROŽJE GORICA

1. ŠPACAPAN Mirko
2. BREZIGAR Bojan
3. BRATUZ Andrej
4. ČERNIC Branko
5. CORSI Hadrijan
6. GERGOLET Maks
7. RUSTJA Goran

Nosilec liste Slovenske skupnosti za volilno okrožje Videm je **Lokar Aleš**, za volilno okrožje Tolmeč **Dolhar Rafko** in za volilno okrožje Pordenon **Corsi Hadrijan**.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 26. junija, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.20 Koledarček; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 »Mali pevci«. Glasbeno srečanje osnovnošolskih otrok na Radio Trst A; 11.00 »In mirno tavalala bi moja Pepka«. Afro-zupnijski put-purè brez konca ne glave Andra Merkúja; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Veliki svet malih domovin; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Mladi za mir«. Posnetek prireditve v Kulturnem domu v Gorici; 15.10 Z nedeljami v olimpijske igre; 16.00 Sport in glasba; 16.50 Dramatika Josipa Tavčarja — prva oddaja: »Red mora biti«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 27. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji (izbor iz minule sezone); 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert v repentabski cerkvi; 12.40 »Sreča je kakor sonce: kadar je najlepše, zatone«; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Slovenske ljudske pesmi; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.30 Glasbene diagonale; 16.00 S poti po Afriki; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Teden Johanna Brahmsa; 18.00 Od trte do vina; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 28. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Tržaška pisma Vuka Karadžića; 9.00 Zdravilne rastline in sadni sokovi; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Simfonični orkester RTV Ljubljana, vodi Anton Nanut; 12.00 Dogodivščine jugoslovanskega režiserja v vročem povojnem Trstu; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Glas harmonike; 14.30 Otroški kotichek: »Dogodivščine mravljinčka Ferdinanda«; 15.00 Jezik mladim; 16.00 Potujmo!; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Teden Johanna Brahmsa; 18.00 Ne morem jih pozabiti; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 29. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Simfonični orkester RTV Ljubljana vodi Anton Nanut; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Dekliški zbor Vesna iz Križa; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Kresničke; 14.30 Glasbene diagonale; 16.00 V objemu gora; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Teden Johanna Brahmsa; 18.00 Slovensko slovstvo v filmu; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 30. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Orglar Andrej Pegan, violinista Jagoda Kjuder in Marko Bižetnik; 12.00 Magnetizem ženske poezije; 12.40 Ko zvezde zableščijo; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.30 Otroški kotichek: »Dogodivščine mravljinčka Ferdinanda«; 15.00 Neskončno letnih časov; 16.00 Zapiski s poti; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Teden Johanna Brahmsa; 18.00 Četrtekova srečanja: Pogovori; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 1. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji (izbor iz minule sezone); 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 V filmskem svetu; 12.40 Beležka; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Moški zbor Fran Venturini od Domja; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Časovna kovačnica; 16.00 Odhajanja; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Teden Johanna Brahmsa; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 2. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Na počitnice!; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.30 »Poezija pred opero«, od literarnega prvenca do operne arije; 16.00 Filmi na ekranih; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Teden Johanna Brahmsa; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart Trst, ulica Rossetti 14. tel. 772151

Slovenska skupnost o zadnjih premikih v Rimu

Deželno tajništvo Slovenske skupnosti je pozitivno ocenilo pomembna premika v rimskem parlamentu, ki se neposredno dotikajo življenja naše skupnosti. Dne 15. junija se je namreč v komisiji za ustavna vprašanja italijanskega senata začela razprava o zaščitnem zakonu za Slovence. Začela se je sicer zaenkrat na osnovi predloga senatorja KPI Spetiča in drugih (št. 343), vendar je predsednik Elia takoj na začetku opozoril še na predlog SSk, ki so ga predložili manjšinski senatorji Dujany in drugi (št. 948). O tem predlogu še niso začeli razprave, ker ga senatna tiskarna še vedno ni dotiskala, čeprav je bil predložen marca. Kot je ugotovilo tajništvo SSk, pa je senatno tajništvo dne 13. junija uradno predalo besedilo pristojni komisiji za ustavna vprašanja, ki lahko začne razpravo tudi na osnovi že več mesecev obstoječih krtačnih odtisov. Bistvena je namreč uradna predaja dokumentov. Zato SSk pričakuje, da bo zdaj razprava neovirano stekla in da bo sledila nekaterim smernicam, ki so bile v komisiji že nakazane 15. junija. Gre za upoštevanje obilnega pripravljalnega dela, ki ga je komisija že opravila v prejšnjih zakonodajnih dobah, a je formalno propadlo z razpusti parlamenta, kot tudi za predlog, da se čimprej oblikuje delovna skupina za poglobitev vprašanj. Pomembna je bila tudi predsednikova zavrnitev misovskih predlogov, češ da se je treba pri zaščiti Slovencev v Italiji recipročno ravnati po domnevno slabšem ravnanju z Italijani v Jugoslaviji. Nevarna in nerazumljiva pa je bila izjava poročevalca senatorja Fontane (DC), češ da je treba poglobiti vprašanje »manjšin« v videnški pokrajini, ki naj bi »govorile jezik slovenskega izvora, ki je daleč tako od italijanščine kot od slovenščine«.

Drugi premik pa je odobritev zakonskega predloga o spodbujanju mednarodnega gospodarskega sodelovanja na obmejnih področjih. Zaenkrat je besedilo od-

brila poslanska zbornica. V njem je tudi člen, ki govori o 24 milijardah lir prispevkov za kulturno in umetniško življenje Slovencev v Italiji in Italijanov v Jugoslaviji, in sicer v obdobju treh let. Kritje za ta znesek so poslanci našli v triletni postavki finančnega zakona z naslovom Prispevki za slovensko manjšino in za zaščito kulture italijanske manjšine v Jugoslaviji. Ta postavka predvideva skupno 30 milijard lir. Šest milijard naj bi torej ostalo na razpolago za druge posege oziroma za uresničevanje dolgo pričakovanega zakona za globalno zaščito Slovencev v Italiji.

Glede tega zakona ima SSk nekaj pripomb in ugotovitev. Najprej je treba izraziti upanje, da se bo hitri postopek (izglsovanje kar v komisiji poslanske zbornice) ponovil tudi v senatu, čeprav bodo takrat volitve v naših krajih že mimo.

Glede sredstev za Slovence ugotavlja SSk, da se uresničuje jedro njenega stališča, da je treba v pričakovanju zaščitnega zakona poseči s pomočjo organizacijam in ustanovam slovenske manjšine, ki so ravno zaradi pomanjkljive zaščite v hudih težavah. SSk je sicer predlagala ustavitve posebnega sklada pri vladnem komisariju, ki naj ga upravlja komisija slovenskih predstavnikov. Sedanje besedilo določa, naj denar upravlja dežela po posvetu s slovenskimi zastopniki. Zato si bo SSk prizadevala, da bo prišlo na deželni ravni do načina posvetovanja, ki naj manjšini zagamči soodločanje v tej zadevi.

Dalje gre za problem skupne postavke za Slovence v Italiji in Italijane v Istri. Tu je nevarnost špekulacij in polemik, do katerih bo neizogibno prišlo, če ne bodo jasne smernice za porazdeljevanje sredstev. Bistvena točka, ki jo je treba tu upoštevati, je dejstvo, da gre pri tej postavki za dodatna sredstva za Italijane v Jugoslaviji. Finančni zakon jim namreč v proračunu zunanjega ministrstva že izrecno zagotavlja

dalje na 7. strani ■

Zakaj glas Slovenski skupnosti...

■ nadaljevanje s 1. strani

sti — sem na nekaterih sestankih postal pozoren predvsem na njegov smisel za organizacijo in racionalizacijo dela, na njegovo posluh za aktualnost, zlasti pa na njegovo izredno sposobnost, da zna takoj ločiti bistveno od nebistvenega. Gre za vrline, ki so mu gotovo prirojene, a ki jih je očitno tudi pridno gojil, tako da so mu postale trdna opora pri njegovem javnem delu.

Kasneje sem pozorno spremljal poklicno delo Bojana Brezigarja, njegovo stalno rast in končno z veseljem ugotovil, da se je v razmeroma kratkem času razvil v enega najbolj pronicljivih slovenskih časnikarjev v zamejstvu.

Kljub poklicnemu delu je najprej kot občinski svetovalec in odbornik v devinsko-nabrežinski občini nato kot pokrajinski odbornik v Trstu naravnost odlično opravljal

svoje dolžnosti. Nič čudnega, če je kmalu vzbudil pozornost pri pripadnikih večinskega naroda, ki so ga začeli globoko spoštovati in ceniti. Toda njegove nemajhne sposobnosti so prišle najbolj do izraza leta 1985, ko je prevzel dolžnosti župana v devinsko-nabrežinski občini. Rezultati njegovega dela so na dlani.

Pripadniki slovenske narodne skupnosti v Italiji smo, ne glede na strankarsko pripadnost, lahko zadovoljni in ponosni, da imamo takega javnega delavca, sposobnega upravitelja in daljnovidnega politika, ki nas častno predstavlja, uspešno zastopa in brani naše splošne koristi ter hkrati učinkovito sodeluje pri oblikovanju nadaljnje razvoja celotne družbe. Zato zasluži odločno podporo, popolno solidarnost in globoko razumevanje našega slovenskega ljudstva.

Drago Legiša

Bodimo sami kovači...

■ nadaljevanje s 1. strani

Ljavilo se je predvsem načelo samostojnega nastopanja. To predvsem pomeni, da je prišla do izraza volja po sodelovanju pri oblikovanju temeljnih smernic političnega, družbenega in gospodarskega razvoja. Naši ljudje so, po domače povedano, pljunili v roke in sklenili, da si bodo odslej odločno prizadevali, da sami postanejo kovači lastne usode, kar je v bistvu tudi glavni smoter in cilj resnične demokracije. Nič več torej objekt, predmet dogajanja, temveč subjekt, akter na vseh področjih človekovega udejstvovanja, nosilec pravic in dolžnosti.

Kot je povsem razumljivo in tudi človeško, je kasnejši razvoj dogodkov pokazal, da so bile zagrešene tudi napake, toda eno je jasno: če ne bi bilo Mavhinj, če ne bi bilo tedanjih političnih akterjev, bi slovenska narodna skupnost gotovo delila usodo naših Benečanov in bi čakala, v narodnem pogledu, na drobtinice z gospodarjeve mize. Zato je prav, da se protagonistom slovenske politike pri nas pred 40 leti javno zahvalimo in se tudi klanjamo njihovega spomina.

Od tiste nedelje pred 40 leti smo pri nas bili priča številnim pomembnim dogodkom: leto dni kasneje (1949) smo imeli prve demokratične volitve; leta 1954 smo z londonskim sporazumom doživeli povratek Italije v Trst; leta 1964 smo imeli prve deželne volitve; leta 1975 smo z osimskim dogovorom bili priča dokončni ureditvi meje med Italijo in Jugoslavijo. V teh letih je bila Slovenska skupnost, ki je pred 26 leti na Tržakem, nasledila prejšnjim samostojnim političnim grupacijam, instrument, s pomočjo katerega je slovenska narodna manjšina, v mejah možnosti sicer, a prav gotovo ves čas bila subjekt dogajanja. To je bila in je glavna ter gotovo nemajhna zasluga naše Slovenske skupnosti, ki je leta 1975 dobila deželne razsežnosti tudi v organizacijsko-formalnem pogledu.

Politični boj seveda ni zaključen in tudi ne bo zaključen, kajti politika ni nekaj statičnega, temveč je nekaj dinamičnega, je življenje, ki se prenavlja in obnavlja.

Slovenska skupnost je z ureditvijo svojih odnosov z matico v marsičem olajšala tudi odnose med obema sosednima državama ob Jadranu. Tudi v prihodnosti bo prispevala — o tem smo lahko globoko prepričani — svoj delež k poglobljanju sodelovanja med državama. To je namreč ena pomembnih nalog vsake narodne manjšine in seveda tudi ter predvsem naše.

Toda če hoče naša narodna manjšina opravljati take in podobne naloge, ji je treba predvsem zagamčiti obstoj in vsestranski razvoj. Treba je predvsem, da Italija v skladu z določili republiške ustave in v skladu s prostovoljno sprejetimi mednarodnimi obveznostmi zagotovi naši manjšini največjo možno zaščito in v ta namen čimprej odobri ustrezne zakonske ukrepe.

Znano je, da se v politiki — kot sicer praviloma tudi v življenju — nič ne daruje, saj si je treba vsako pridobitev izbojevati. Tako je tudi z vprašanjem naše zakonske zaščite. Katero sredstvo ima naša manjšina na razpolago za izbojevanje lastnih pravic, za doseg svojega trenutno najpomembnejšega cilja, to je za doseg zakonske zaščite? Najbolj učinkovito sredstvo je bilo, je in bo samostojno politično nastopanje, ki prihaja do izraza z delovanjem politične organizacije, katera se imenuje Slovenska skupnost.

Toda prvi pogoj za učinkovitost, za uspešnost njenega dela in njenih prizadevanj je in ostane njena reprezentativnost, se pravi število njenih predstavnikov v vseh upravno-zakonodajnih telesih, od dežele do zadnjega rajonskega sosveta. Reprezentativnost vsake politične organizacije pa se določi ne toliko na strankinih občinih zborih, na strankinih kongresih, temveč predvsem na volitvah. Tedaj prihaja do izraza strankina moč, tedaj se njena reprezentativnost tudi kvantificira, se pravi, da se tudi na zunaj pokaže število njenih predstavnikov v posameznih upravno-zakonodajnih telesih.

V tem pogledu pri Slovenski skupnosti prav gotovo nismo in ne moremo biti zadovoljni, saj je na dlani, kako bi same koristili slovenske narodne manjšine terjale, da bi večje število pripadnikov manjšine

na volitvah zaupalo svoj glas listam in kandidatom Slovenske skupnosti.

Toda kljub temu nismo pesimisti. Prihodnje nedeljo in prihodnji ponedeljek se bo nudila nova priložnost. Tedaj bodo naši ljudje v znatno večjem številu oddali svoj glas tako, kot veleva ne samo vest, temveč tudi kot veleva razum, kot veleva pamet. Svoj glas bomo zaupali kandidatom Slovenske skupnosti na deželnih, pokrajinskih in občinskih volitvah. Le pogledjte ime na teh kandidatih: povsod nastopajo pre-

KANDIDATI ZA TRŽAŠKI POKRAJINSKI SVET

Okrožje št. I.: HAREJ Zorko
Okrožje št. II.: ŠTRAJN MOZETIČ Alojzija
Okrožje št. III.: KOSOVEL Dora
Okrožje št. IV.: STOPER Josip
Okrožje št. V.: MUŽINA Aleksander
Okrožje VI.: SOSIČ Lojzka
Okrožje VII.: SIMČIČ Tomaž
Okrožje št. VIII.: MAVER Marij
Okrožje št. IX.: PETAROS Robert
Okrožje št. X.: ŠTURMAN Dalka
Okrožje št. XI.: PRINCIC Tanja
Okrožje št. XII.: JEVIKAR Magda
Okrožje št. XIII.: PETAROS Sergij
Okrožje št. XIV.: CERGOL Sandi
Okrožje št. XV.: JEJČIČ Pierina
Okrožje št. XVI.: POŽAR Marta
Okrožje št. XVII.: KRAPEŽ Edi
Okrožje št. XVIII.: DOLHAR Rafko
Okrožje št. XIX.: MIKLAVEC Elvi
Okrožje št. XX.: SKRINJAR Stanko
Okrožje št. XXI.: ŠVAB Ivica
Okrožje Dolina - Naselje Sv. Sergija:
STEFANČIČ Aldo
Okrožje Devin - Nabrežina - Zgonik - Repentabor:
HAREJ Zorko
Okrožje Milje: ŠAVRON Danilo

izkušeni upravitelji, ki nam jih zavidajo tudi večje italijanske stranke. Njihova izvolitev bo pomenila obogatitev za telesa, v katera jih bodo poslali volivci. Na listah Slovenske skupnosti nastopajo poleg tega mnogi mladi; to je razveseljivo in vzpodbudno dejstvo, saj mladi predstavljajo jamstvo, da se bo politično in upravno delo nadaljevalo.

Pred 40 leti je bilo v tej lepi vasi javno zborovanje, na katerem je del slovenske narodne skupnosti izven meja matice jasno in zgovorno pokazal voljo po samostojnem političnem nastopanju, kar je pogoj, če hočemo, da postanemo Slovenci subjekt dogajanja, da vzamemo vajeti lastne usode v svoje roke. Tej osnovni izbiri je ostala zvesta Slovenska skupnost. Z leti se je spremenila v moderno manjšinsko politično organizacijo, s tankim posluhom za aktualnost. Zato tudi zasluži, da se na bližnjih volitvah okrepi.

—o—

V Torontu se je končalo zasedanje najvišjih predstavnikov sedmih industrijsko najbolj razvitih držav na svetu. Na zasedanju so razpravljali tudi o odnosih med Vzhodom in Zahodom, pri čemer so pozitivno ocenili prizadevanja Mihaila Gorbačova. Predmet razprave je bil dalje problem zadolžitve držav tretjega sveta. Pozornost pa so udeleženci posvetili tudi boju proti uživanju in razpečevanju mamil.

EKOLOGIJA NA VZHODU

V vzhodnoevropskih državah se iz dneva v dan veča število protestov proti industrijskemu onesnaževanju okolja. V Volgogradu je na tisoče sovjetskih meščanov manifestiralo po glavnih ulicah proti strupenim plinom v zraku, ki so še posebej nevarni za dojenčke. Na Češkoslovaškem se ljudje množično izseljujejo iz severnih predelov države, ki so med najbolj onesnaženimi v Evropi. Praška vlada zaenkrat zaman skuša prepričati delavce, naj bi ostali v omenjenih pokrajinah, od koder država pridobiva 40 odstotkov elektrike in 75 odstotkov premoga. Tudi s posebnimi dokladami in drugimi mezdnimi izboljšavami se jim ni posrečilo zavreti izseljevanja. Na Poljskem pa so ostro protestirali proti načrtu, da bi atomske odpadke iz vseh vzhod-

no-evropskih držav zakopavali v bunkerje, ki so jih zgradili nacisti med drugo svetovno vojno v zahodni Poljski.

Skupina »Listina 77« je objavila prepis zapisnika s seje centralnega komiteja praške komunistične partije. Na podlagi uradnih statistik je razvidno, da vsebuje zrak v okolici češkoslovaške prestolnice 20 odstotkov žveplene kisline več, kot določajo mednarodni predpisi. 30 odstotkov gozdnatih površin na Češkoslovaškem umira, nadaljnjih 20 odstotkov pa je resno ogroženih. Podobne probleme z okuženjem zraka imajo tudi na Poljskem. V Krakovu pa so ugotovili, da je večina zgodovinskih spomenikov dokončno uničenih zaradi hlapov, ki prihajajo iz bližnje železarne v Novi Huti.

KANDIDATI ZA TRŽAŠKI OBČINSKI SVET

1. LOKAR Aleš
2. MAMOLO Humbert
3. SLAMA Boris
4. MOČNIK Peter
5. OZBIČ Mitja
6. PETERLIN Ivan (neodvisen)
7. ABRAMI Laura
8. ARTAČ Boris
9. BATAGELJ Ana
10. BAJC Marjan
11. BESEDNJAK Marija
12. VODOPIVEC Pepca
13. BRECELJ Marjan
14. CALLIN Silvia
15. KRALJ Bogdan
16. CASTELLANI PANJEK Sonja
17. CERGOL Aleksander
18. CIANI Bruna
19. CIBIC Milko
20. DE LUISA Aleksander
21. FIČUR Eva
22. GASPERI Silvia
23. GERDOL Peter
24. GREGORIĆ Mario
25. JEVNIKAR Marjan
26. KOSMAČ Vladimir
27. KOSOVEL Dora
28. KOROSIĆ Aleksander
29. KURET Boris
30. MILIČ Vinko
31. MLJAC Franc
32. MUŽINA Marta
33. NADLIŠEK Marcel
34. PAHOR Adrijan
35. PAHOR Nadja
36. PAVLICA Pavel
37. PERTOT Marjan
38. PETERLIN Anka
39. PETAROS Maurizio
40. POŽAR Marta
41. PRELLI Helena
42. ROTH PAHOR Liča
43. SEDMAK Mario
44. SEDMAK Milko
45. SELJ Adriana
46. SIMČIČ Tomaž
47. SKRINJAR Stanko
48. SLOKAR Jurij
49. SLOBEC David
50. SOSIČ ČEVDEK Lojzka
51. SOSIČ OPERTI Milojka
52. STARC Damir
53. TAVČAR Bruno
54. TERČON Mitja
55. VELJAK DOLES Elda
56. VIDONI Pavel
57. VISINI VISENTIN Gabrijela
58. VREMEC Berta
59. ZERJAL Edi
60. ZERJAL Ivan

—0—

OBČNI ZBOR GLASBENE MATICE

V petek, 24. t.m., bo redni občni zbor Glasbene Matice. Občni zbor se bo v prvem sklicanju začel ob 19.30, v drugem pa ob 20. uri. Potekal bo v prostorih šole Glasbene Matice v Trstu, ul. R. Manna 29.

ZORA KOREN SKERK V SESLJANU

Od srede 22. t.m., je v prostorih Turistične ustanove v Sosljanu odprta razstava slikarke Zore Koren Skerk. Razstava bo odprta do 9. julija, in sicer vsak dan, razen ob nedeljah, od 8.30 do 13. in od 16. do 19. ure.

Umrli je dr. Dorče Sarđoč

V petek, 17. t.m., se je po Tržaškem in Goriškem bliskovito razširila vest, da je v Gorici, kjer je zadnja leta prebival, umrl znani zdravnik in zobozdravnik, odločni protifašistični bojevnik in časnik med obema vojnama, dr. Dorče Sarđoč. Dočakal je častitljivo starost 89 let. Pokojnik se je rodil v Slivnem pri Nabrežini, a je svojo mladost preživel v Gorici, kamor so se preselili njegovi starši. Bil je med prvimi primorskimi Slovenci, ki jih je fašistična oblast zapirala in konfinirala. Pet let je preživel v konfinaciji na otoku Lipari, leta 1941 pa je na znanem drugem tržaškem procesu pred posebnim sodiščem v Trstu bil obsojen na smrt in nato pomiloščen ter obsojen na dosmrtno ječo. Do osvoboditve leta 1944 je bil v zloglasnih zaporih Santo Stefano, v Trst pa se je vrnil konec maja leta 1945. Posvetil se je poklicu in ni več javno nastopal, razen ob 50-letnici prvega tržaškega procesa pred posebnim fašističnim sodiščem, ko je bil slavnostni govornik na bazovski gmajni.

Pogreb je bil v ponedeljek, 20. t.m., v Gorici. Na goriškem pokopališču sta se od velikega primorskega Slovenca poslovila dr. Filibert Benedičič in dr. Rafko Dolhar. Objavljamo poslovične besede dr. Rafka Dolharja, ki lepo ponazarjajo pokojnikov lik.

»Dorče Sarđoč: velik družinski prijatelj, tovariš na nešteti planinskih pohodih, resen poklicni kolega. Te tri podobe Sarđočeve osebnosti so se povsem naravno vtisnile v mojo zavest. Samo po sebi umevno je namreč bilo, da je Sarđoč doma pri nas prenočeval in se z očetom dolgo v noč pogovarjal pred nedeljskim izletom po zahodnih Julijcih, ki jih je nešteto krat prehočil podolž in počez.

Tedaj še nisem vedel, da sta bili tako njegova ljubezen do gora kot tudi njegova poklicna izbira le v funkciji ideje, za katero je gorel, v funkciji velike ljubezni do zatiranega primorskega ljudstva in borbe za njegovo osvoboditev izpod fašizma ter priključitve matični domovini. Kajti to je bil resnični in lahko bi tvegali trditev edini tedanji življenjski cilj Dorčeta Sarđoča, kajti premagovanje težav in strahu po gorskih vrhovih mu je služilo za utrjevanje telesne in duševne odpornosti, poklicna pot zdravnika pa mu je

nudila ekonomsko samostojnost in priložnost za vsakdanji stik z našimi ljudmi tudi v najtežjih časih.

Da se za prisrčno podobo družinskega prijatelja in planinskega tovariša skriva še mnogo, mnogo več pa sem na dramatičen in nepozaben način zvedel tisti jesenski večer leta 1941, ko je moja družino osupnila radijska vest, da je bil na drugem tržaškem procesu naš prijatelj Sarđoč obsojen na smrt. Težka mora je legla na nas, saj smo šele kasneje zvedeli, da je bil Sarđoč v noči pred ustrelitvijo pomiloščen na dosmrtno ječo.

Nenadna in nepričakovana, a mislim da lahko rečem prijazna smrt, ki ga je sedaj iztrgala iz naše srede, je bila že dolga leta Sarđočeva povsem naravna življenjska spremljevalka.

Kot je sam pripovedoval, ga tudi smrtna obsodba pred sedemdesetimi leti ni niti najmanj presenetila. Saj se je sam, po globokem preudarku, ki je bil lusten njegovi trdni intelektualni osebnosti, zavestno odločil za delovanje, ki ga je lahko privedlo do obsodbe na smrt. Ob zaostritvi fašističnega nasilja nad slovenskim primorskim ljudstvom se je namreč že leta 1927 odločil ne le za lastno, individualno, temveč za organizirano kolektivno ilegalno politično delovanje. Prepričan je namreč bil, da se mora na nasilje, ki ga je fašizem izvajal na Primorskem, odgovoriti le z nasiljem, če naj v primorskem ljudstvu ne ugasne luč upanja na končno zmago. Ne smemo namreč pozabiti, da je bil tedaj fašizem v zmagovitem zletu preko Evrope in so tako imenovani civilizirani narodi potuhnjeno opazovali, kako se izvaja nasilje nad Slovani. Bakla odpora primorskega ljudstva je zasajena na bazovski gmajni. Zato jo je Sarđoč redno in vestno obiskoval, Tigrova sled pa se je globoko vtisnila v našo zemljo. Osebnostno mislim, da ima tigrovska organizacija še mnogo odprtih računov ne le z evropsko, ampak tudi s slovensko zgodovino. Mislim namreč, da ni prav, da odraščajo generacije naše mladine, ki prav o delovanju mladinskih organizacij in tigrovskih narodnjakov iz zgodovinskih knjig ničesar ne izvedo. To enostavno ni intelektualno pošteno. Morda je tudi zato Sarđoč po vojni opustil politično delo.

dalje na 5. strani ■

Zaključni koncert devinskih zborov

V novi osnovni šoli v Devinu je bil v petek, 17. t.m., koncert, ki so ga ob zaključku letošnjega delovanja priredili otroški zbor »Ladja« iz Devina, Dekliški zbor Devin in Fantje izpod Grmade. Na koncertu se je zbralo veliko število domačinov, ki zvesto sledijo delovanju domačih pevskih zborov, slednji skušajo biti resnično prisotni in aktivni v vaseh, od koder prihajajo pevci in pevke. Jasno je namreč, da imajo vsi trije zbori določeno družbeno in narodno vlogo v Devinu, a tudi na širšem področju. V tem smislu se je na začetku večera izrazil predstavnik Fantov izpod Grmade Marko Tavčar, ki je tudi opozoril na delo, ki ga zbora opravljata z obnavljanjem zgradbe v Devinu, kjer bo sedež pevskih zborov in istočasno žarišče narodnega življenja za vse in vso neposredno okolico.

Koncert se je začel z nastopom otroškega zbora »Ladja«. Zbor vadita Olga Tavčar in Mirjam Bratina - Pahor, v petek

pa so otroci peli pod vodstvom Olge Tavčar. Zborček, ki je v nedeljo, 19. t.m., nastopil na Črnem vrhu, je v petek odpel pet pesmi.

Sledil je nastop Dekliškega zbora Devin, ki ga vodi Herman Antonič. Tudi devinska dekleta so zapela pet pesmi. Predstavila so se z zahtevnim in dobro zapestim sporedom v glavnem primorskih skladateljev.

Nastopili so nato Fantje izpod Grmade. Pod vodstvom Iva Kralja so zapeli šest pesmi. Med poslušalci je bila še posebej toplo sprejeta Adamičeva pesem »Vasovalec«.

Za konec so se moškemu zboru pridružila še dekleta in skupaj so pod vodstvom Hermana Antoniča zapeli Fleišmanovo »Triglav« ter za konec Premrlovo »Zdravico«. Večer se je nato nadaljeval ob petju in harmoniki v bližnjem, že skoraj dokončanem sedežu obeh pevskih zborov.

SLOVENCİ, (NE)OBLJUBE, DVOJEZIČNOST ...

(PABERKI Z VOLILNIH TRIBUN ...)

Ze se italijanska javnost razburja, ko sliši govoriti o dvojezičnosti, pa naj bo zahvala po njej resnična ali le domnevna, naj gre za integralno ali za delno obliko, za rabo jezika ali za neko »nasilno« vsiljenje. Kaj s tem? Komu vse to koristi — cui prodest?

Znano je, da stalno padajo očitki na vse ali samo na nekatere zakonske osnutke za zaščito, češ da hočejo uvesti popolno ali vsaj delno dvojezičnost in s tem ... oškodovati italijanske sodržavljane pri vstopih v javne službe. Politiki pa seveda kar se ča elastično razlagajo (seveda po svojih merilih in potrebah), kaj posamezni osnutki predvidevajo ali pa česa ne predvidevajo ...

V Gorici je pred dnevi novi vsedrjavni tajnik MSI napovedal kar se da odločen boj dvojezičnosti pred parlamentom. Tržaški socialisti se skozi usta svojega podžupana ustijo o tem, da njih zakonski osnutek pač sestavljajo parlamentarci drugih področij, ki ne poznajo tržaškega utripa. Zato pa napoveduje, da v parlamentu ne bo prodrli noben zakon, ki bi uvajal dvojezičnost ...! Druge stranke so tudi polne ust o zavračanju dvojezičnosti (beri: zaščite) za Slovence v Italiji. Prej omenjeni tržaški socialistični prvak je še ironično pripomnil, da bi bilo verjetno treba sedaj bolj zaščititi Slovence v Jugoslaviji ...

Najbolj enostavno pa je včasih sploh problem obiti oziroma nanj pozabiti. To itak delajo vsi najvišji politični predstavniki tudi večinskih strank, saj jim gotovo vsak sedanji resnejši namig na problem pravičnega reševanja manjšinskega vprašanja lahko prej škodi kot — koristi!

Rue Saint-Anselme, Place Chanoux, pa napisi Palais du Gouvernement Régional, Assessorat aux Travaux Publics ... smo mar kje v Normandiji ali na Modri obali? Ne, samo v Aosti! Tu enojezičnost nikogar ne moti in Mont Blanc se še ni sesul. Pri nas pa ...

a b

Obisk ministrov v Gorici

Pred dnevi je bilo na goriški občini precej živahno, saj so jo obiskali kar trije ministri: obrambni Zanone, notranji Gava in minister za turizem Carraro. Ministri so se srečali z županom in občinskimi odborniki. Posebej pomemben je bil obisk notranjega ministra, s katerim so se poleg odbora skupno sestali še prefekt, kvestor in deželni odborniki ter poslanci. Župan Scaramano je v svojem nagovoru podčrtal vlogo goriške občine pri razvijanju dobrih odnosov zlasti z Novo Gorico, obenem pa opozoril na širšo mednarodno poslanstvo Gorice. Še posebej je ministru prikazal vlogo slovenske manjšine, slovenskega šolstva in kulturnega sodelovanja. Podčrtal je tudi prisotnost slovenskega predstavnika v občinskem odboru. Minister Gava se je v svojem odgovoru tudi dotaknil teh vprašanj in pohvalil duh sožitja in sodelovanja, ki ga goriška občinska uprava vodi v tem smislu.

Koncert slovensko-ameriškega organista

Na pobudo SKPD Mirko Filej v sodelovanju z deželnim sedežem RAI in z župnijo sv. Ignacija v Gorici bo v soboto, 25. junija, ob 20.30 v cerkvi na Travniku orgelski koncert, ki ga bo imel ameriški Slovenec Paul J. Šifler. Izvajalec je rojen v Ljubljani leta 1911, kmalu nato se je preselil s svojimi v ZDA. Tu je dokončal glasbene študije na konservatoriju v Chicagu. Sedaj živi in deluje v Hollywoodu, kjer je organist v raznih cerkvah pri Los Angelesu. Šifler se je poleg orgelskega poustvarjanja veliko posvetil komponiranju, zlasti za orgle.

Na goriškem koncertu bodo na programu dela različnih avtorjev, tako klasičnih, ameriških in slovenskih. Na sporedu so med prvimi Bach,

Scarlatti, Reger in Messiaen, nato od slovenskih Premrl, od ameriških Peeters in Sowerby ter sam Šifler. Slednji ima na programu štiri skladbe in sicer Intrada in Countryside and Birds ter na koncu On Herod and the Holy Innocents ter Toccata on a Slovenian Carol (na slovensko božično pesem).

—o—

18. FESTIVAL DOMAČE GLASBE V ŠTEVERJANU

V soboto, 25. t.m., bo ob 11. uri v knjižnici Formentinijevega gradu v Števerjanu tiskovna konferenca, na kateri bodo prireditelji predstavili letošnji 18. zamejski Festival domače glasbe.

NADŠKOF BOMMARCO V KULTURNEM DOMU V GORICI

V ponedeljek, 13. t. m., je goriški nadškof Vitale Bommarco obiskal in si ogledal celotni objekt Kulturnega doma v Gorici.

Nadškofa so sprejeli predstavnica Nada Sancin in člani upravnega odbora Kulturnega doma ter predsednik in tajnik Pokrajinskega odbora SKGZ za Goriško Mirko Primožič in Igor Komel. Člani odbora Kulturnega doma so nadškofu podrobneje obrazložili bogato kulturno in telesnokulturno dejavnost, ki se neprekinjeno odvija že šesto leto, obenem pa namene in vlogo, ki jo dom opravlja v samem goriškem mestu in to kot izraz »stičišča raznih kultur« ter sožitja med tu živečima narodoma. Po ogledu in razgovoru je nadškof Bommarco prisostvoval zanimivi in prijetni mladinski prireditvi »Mladi za mir«, na kateri so nastopili dijaki slovenske nižje srednje šole »Ivan Trinko« iz Gorice z recitalom »Hočeš biti mi prijatelj?« in mladi pevci »Glasbenega studia Nade Žgur« iz Ljubljane, ki so se predstavili s spletom jazz skladb in pesmi zabavne glasbe.

KANDIDATI ZA GORIŠKI POKRAJINSKI SVET

Zagaj, Sovodnje, Doberdob:

SPACAPAN Mirko

Gorica I.: JARC Milan

Gorica II.: LEBAN Mauro

Gorica III.: KORSIČ Ciril

Gorica IV.: KLANJŠČEK Niko

Gorica V.: BREŠČAK Marjan

Gorica VI.: KOSIČ Jožko

Gorica VII.: PODVERŠIČ Franc

Krmin I.: KEBER Edi

Krmin II.: KENDA Franc

Fara, Koprivno, Števerjan: VOGRIC Ivan

Škocjan I.: FIGELJ Gabrijel

Škocjan II.: PAULIN Damjan

Ronke I.: MUČIČ Karlo

Ronke II.: DEVETAK Remo

Gradež I.: TERČIČ Matjaž

Gradež II.: PINTAR Vida

Tržič I.: FRANDOLIČ Renco

Tržič II.: BELLO Flavio

Tržič III.: KOMJANC Benjamin

Tržič IV.: FERFOLJA Stanko

Tržič V.: SOBAN Mario

Romans: ŠTEKAR Mario

Gradišče: BENSA Aleksij

Tradicionalistični škof Lefebvre odločno zavrača predloge Vatikana za spravo in je trdno odločen posvetiti štiri škofo brez papeževga dovoljenja. Obred posvetitve namerava opraviti 29. junija v švicarskem mestu Ecône.

—o—

Pred dnevi je opravil krajši obisk v Sloveniji predsednik zvezne vlade Branko Mikulič. Kot je povedal predsednik Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije Smole, bi Mikulič rad imel v svoji vladi štiri ministre iz Slovenije.

Dorče Sarđoč...

■ nadaljevanje s 4. strani

Vendar je še vedno z velikim zanimanjem in pozornostjo sledil boju za pravice naše narodne skupnosti. Vedno mi bo ostal v spominu njegov veliki življenjski optimizem, ki je omalovaževal neuspehe in se veselil usakega tudi majhnega uspeha naše skupnosti. Ko smo bili malodušni, je vedno našel bodrilno besedo. Poleg zahvale za njegovo predvojno politično delo smo mu zato dolžni zahvalo tudi za zgled intelektualne pokončnosti.»

V SREDO, 29. JUNIJA 1988 OB 20.30
PRVIČ NA GORIŠKEM GRADU

koncert znanega slovenskega ansambla

»AGROPOP« iz Ljubljane

Vabljeni!

Prireditelj:

Kulturni dom v sodelovanju z Mladinskimi organizacijami z Goriškega, ZSKD in ZSSDI.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Ob odprtju Fabianijeve razstave v Miramarskem gradu

V obnovljenih prostorih bivše konjušnice v Miramarskem gradu so pred dnevi odprli veliko razstavo o življenju in delu arhitekta in urbanista Maksa Fabianija. Razstavo z naslovom »Maks Fabiani — nove meje arhitekture«, prireja tržaška pokrajina v sodelovanju s tržaško občino in pod pokroviteljstvom dežele Furlanije Julijske krajine ter delovne skupnosti Alpe-Jadran. Razstavo je uredil eden najvidnejših poznavalcev življenja in dela arhitekta Fabianija, univerzitetni profesor Marko Pozzetto. Profesor Pozzetto, ki poučuje na tržaški univerzi, je napisal že številne študije o delu in pomenu Maksa Fabianija. Velika zasluga za uresničitev te bogate in razčlenjene razstave gre pokrajinskemu odborništvu za kulturo, ki si je prizadevalo in pri tem uspelo, ker je tržaška občina predala organizacijo pokrajinski upravi, kjer je prišlo do raznih zapletov, zaradi katerih bi občina sama ne mogla uresničiti te zanimive pobude.

Organizatorji razstave in profesor Pozzetto, ki jo je uredil, so prepričani, da je bil Fabiani eden najpomembnejših arhitektov tega stoletja.

Arhitekt in urbanist Maks Fabiani je bil rojen 29. aprila leta 1865 v Kobdilju pri Stanjelu. Končal je realno gimnazijo v Ljubljani, študiral je arhitekturo na Dunaju, kjer je diplomiral le-

ta 1888. Več let je bil sodelavec enega takratnih vodilnih avstrijskih arhitektov Otta Wagnerja.

Celih deset let, od 1910 do 1920, je bil profesor na dunajski Tehnični visoki šoli, od leta 1917 do 1922 pa predsednik urada za rekonstrukcijo v Gorici. Po prvi svetovni vojni se je udeleževal kot tajnik Združenja inženirjev in arhitektov v Gorici in je bil član goriške škofijske komisije za nabožno umetnost. V svojem dolgem življenju, umrl je 12. avgusta 1962, je opravljal tudi več drugih nadzornih in predstojniških služb. Čeprav celotnega dela arhitekta Fabianija žal ni mogoče predstaviti, ker je bil njegov osebni arhiv uničen 1944. leta, je razstava vseeno zelo natančna in pregledna. Na osnovi dokumentov iz javnih arhivov in raznih publikacij je bilo mogoče urediti vsaj okvirni seznam Fabianovih del. Kot viden arhitekt avstro-ogrske monarhije, je deloval v sedanji Avstriji, Jugoslaviji, Italiji, na Češko-slovaškem, na Poljskem in v Romuniji. Razstava, ki bo odprta do 30. septembra letos, je razdeljena na sedem oddelkov. Prvi oddelek je posvečen okolju, v katerem je bil Fabiani rojen, in prikazuje njegovo osebnost, zasebno življenje ter razna pričevanja o njem. Drugi oddelek je posvečen urbanističnim načrtom za obnovo Ljubljane po potresu leta 1859, urbanističnemu načrtu za Bielsko in urbanističnima načrtoma Gorice, ki ju je bil Fabiani izdelal leta 1922 in 1950. V tretjem oddelku je na ogled Fabianijevo sodelovanje na mednarodnih razstavah. Četrti oddelek je posvečen večnamenskim centrom in raznim velikim projektom, ki jih je bil Fabiani izdelal; v tem oddelku bodo veliko pozornost posvetili Narodnemu domu v Trstu. 5. oddelek nosi naslov »Projekti in arhitektura«. Z raznimi audiovizualnimi sredstvi bodo predstavili razne načrte poslopij, ki jih je Fabiani zgradil v Trstu, Gorici, Ljubljani, na Dunaju, v Bocnu in drugih mestih. Fabiani je bil tudi znan načrtovalec gradbenih prenov in tej njegovi dejavnosti je posvečen šesti oddelek. Obiskovalci razstave si v zadnjem oddelku lahko ogledajo še načrte za prenovo soškega področja in vodne poti, ki naj bi povezovala Jadransko morje z Donavo.

dalje na 8. strani

Izšla je tretja številka lista »Prijatelj«

Jugoslovanska provinca Misijonske družbe že dvajset let izdaja list prizadetih in njihovih prijateljev z naslovom »Prijatelj«. Pred kratkim je izšla tretja številka te publikacije, ki je za marsikoga res kot srečanje s prijateljem, saj je zanimiva, živahno urejena in prijetna. Istočasno pa bralca vabi k razmišljanju o stanju številnih bolnikov in odnosu ter zblizjevanju med bolnimi in prizadetimi. List šteje kar 32 strani, vsebina pa je razdeljena na razna poglavja. Mariborski pomožni škof Jožef Smej je podal duhovno misel »Nenehno odprto srce«. V zapisu se zavzema, da bi vsi imeli odprto srce za trpečega, za bližnjega, ki je v stiski. List »Prijatelj« polaga velik pomen živim stikom z bralci. Uredniki odgovarjajo na vprašanja bralcev in s tem še bolj poživljajo list.

Ljubica Zakovšek poroča, da so bolniki in prizadeti aktivno sodelovali pri aprilskem pastoralnem občnem zboru v Ljubljani. Jezuit, zdravnik dr. Marijan Šef piše o Zdravilnem delovanju zaupanja v Boga. List objavlja tudi strokovni zdravniški zapis o možganski kapi. Pastoralna z bolniki in prizadetimi zahteva veliko občutljivosti in pozornosti. Številni prispevki so napisani v tem ključu, kar daje listu tudi veliko uporabnost.

List »Prijatelj« objavlja tudi celo vrsto novic iz življenja po slovenskih župnijah in iz misijonov. Bralci najdejo v njem tudi več obvestil in napovedi. Tako revija med drugim vabi na jubilejno dvajseto vseslovensko romanje bolnikov in invalidov na Brezje. Romanje, ki bo v soboto, 18. junija, bo vodil ljubljanski nadškof in slovenski metropolit msgr. Alojzij Suštar.

IZŠLA JE KNJIGA O KRAŠKIH KRTH

Ob občinskem prazniku občine Sovodnje so v petek, 17. t.m., na Vrhu predstavili knjigo o Kraških krtih. Gre za 140 strani obsegajočo publikacijo, ki sta jo uredila Karlo Devetak in Slavko Rebec. Knjigo je predstavil časnikar Vlado Klemše. V bistvu je dvojezična, ker so pri njej sodelovali avtorji obeh narodnosti, vse prispevke pa so tudi prevedli v slovenski oziroma italijanski jezik.

Uvodni, zgodovinski prikaz nastanka in delovanja društva jamarjev Kraški krti, je napisal dr. Karlo Devetak. Sledi pa vrsta strokovnih člankov. Milan Bufon predstavlja geomorfološki opis doberdobskega področja, Rado Gospodarič opisuje jamo Kraljica Krasa, ki so jo bili pred leti odkrili prav jamarji društva Kraških krtov, Graziano Cancin poroča o zadnjih raziskavah glede hidrogeoloških vprašanj, Ugo Furlani piše o arheoloških najdbah v jamah Pogriže in Vivišče 1 in Vivišče 2. Angelo Morisi in Guido Peano pa sta objavila biospeleološko študijo o jami Kraljici Krasa. Angelo Morisi je napisal tudi članek o plazilcih na Krasu. Strokovni članek o varnostnih zaorah pa je prispeval Bogdan Butkovič.

Na petkovi predstavitvi sta spregovorila še urednika te zanimive publikacije in predsednik Kraških krtov Stanko Kosič, ki je poudaril misel, da je bilo mogoče to obsežno in zanimivo publikacijo izdati le ob podpori slovenskih denarnih zavodov v Doberdolu, v Sovodnjah in na Opčinah, katerim se je tudi zahvalil za pozornost.

Predstavitev samo je obogatila zanimiva in pisana razstava arheoloških in geoloških najdb, fotografskih posnetkov in jamarške opreme.

Številna udeležba pa je potrdila zanimanje za delovanje Kraških krtov.

—o—

V Ljubljani je bila v torek, 21. junija, velika manifestacija, na kateri so udeleženci izrazili solidarnost zaprtim Janezu Janši, Davidu Tasiču in Ivanu Borštnerju. Spregovorili so predvsem predstavniki mladih in Društva slovenskih pisateljev. Tolikšne množice že mnogo let ni bilo na Trgu revolucije, kjer je bila manifestacija.

Herderjeve nagrade za leto 1988

V prostorih Avstrijske akademije znanosti so 5. maja v navzočnosti avstrijskega zveznega predsednika dr. Waldheima že petindvajsetič podelili nagrade Gottfrieda von Herderja. Od leta 1964 jih posebna komisija dunajske univerze po naročilu hamburške ustanove F.V.S. izročila znanstvenikom in umetnikom iz vzhodnoevropskih in jugovzhodnoevropskih držav. Nagrajujejo predvsem pomembne, vzajemnemu sodelovanju med narodi zapisane dosežke vrhunskih znanstvenikov in umetnikov, ki so si priborili mednarodni ugled.

Vsaka posamezna nagrada znaša 25.000 zahodnonemških mark. Dodana ji je še štipendija v znesku 10.000 mark za študenta, ki ga po svoji presoji imenuje Herderjev nagrajenec.

Letos so Herderjeve nagrade prejeli češki komponist Roman Berger, grški kipar Christos

Capralos, romunska raziskovalka primerjalnih književnosti dr. Zoe Dumitrescu-Busulenga, bolgarska zgodovinarica dr. Donka Petkanova, poljski umetnostni zgodovinar dr. Mieczyslaw Porebski in znani slovenski arhitekt Edo J. Ravnikar. Ta je zaslovel kot načrtovalec novega ljubljanskega urbanističnega prostora s Trgom revolucije in Cankarjevim kulturnim domom v središču.

V prejšnjih letih so Herderjeve nagrade, ki so poimenovane po slovitim nemškem kulturnem filozofu in humanistu, ki je umrl leta 1803 v Weimarju, prejeli tudi Slovenci prof. Lucijan Marija Škerjanc, prof. dr. Niko Kuret, prof. dr. Francé Stelé, prof. dr. Dragotin Cvetko, prof. Riko Debenjak, prof. Emilijan Cevc in arhitekt dr. Boris Gaberščik.

Lev Detela

Sodobno kmetijstvo

Poletna rez v nasadih

Pred uvajanjem letne rezi smo uravnavali rast in rodnost predvsem z zimsko rezo in poletnim upogibanjem. Izkazalo pa se je, da premočna zimska rez podaljšuje obdobje mladostne nerodovitnosti in je letna rez nujna. Upogibanje je zamuden, a potreben ukrep, ne samo za oblikovanje mladih dreves, temveč zato, da bi pospešili začetek rodnosti, predvsem pri kombinacijah bujnih sort.

Postopek je že prvo leto po sajenju tak: poganjke, ki so zrasli pol metra od tal, privežemo v vodoravno lego, pregoste, premočne poganjke pa izrežemo. Pri priveževanju pazimo, da veziva ne zategnemo preveč in da je dovolj prostora za debelitev poganjkov. Upogibamo že prvo leto med rastjo, konec julija, avgusta ali drugo leto spomladi. Močnejši poganjek privežemo bolj vodoravno kot šibkejšega. S tem izeučimo rast, ker je tako končni brst šibkejšega poganjka višje. V dve in triletnih nasadih dosledno pustimo vse letošnje poganjke. V vodoravno lego pa je treba upogniti vse starejše poganjke oziroma veje. Vse premočne in pregoste izrezujemo. Po petih letih mora biti drevo že oblikovano in rodno. Videti je kot ozek prisekan stožec z enakomerno, spiralno razporejenimi nosilci rodnih vej po vsej dolžini podaljška debla.

Kdaj je pravzaprav najprimernejši čas za upogibanje? Raziskovali so tri različna obdobja: upogibanje močnih letošnjih poganjkov v juliju in avgustu, to je poganjkov, ki so zrasli od pomladi do julija, potem upogibanje enoletnih poganjkov ob zimski rezi in upogibanje enoletnih poganjkov po cvetenju. Prednost upogibanja

v juliju in avgustu je v tem, da so poganjki elastični in delo hitreje teče. Slaba stran pa je, da se pri bujnih sortah vrhovi teh upognjenih poganjkov proti koncu poletja obrnejo navzgor in da poženejo naslednjo pomlad na hrbtni strani mladik, ki jih je treba pri letni rezi odstraniti. Če ob zimski rezi zmanjka časa za upogibanje, poganjki postanejo krhki in lomljivi. Zato je ta čas najmanj primeren za upogibanje.

Poskusi so pokazali, da je za upogibanje enoletnih poganjkov po cvetenju najprimernejši čas, in to tako za rodnost kot tudi zato, ker mladice na hrbtni strani zelo malo rastejo.

Sadjarji so ugotovili, da pri šibkih sortah lahko upogibamo v vseh treh časih, pri močnih pa je najbolje upogibati po cvetenju v maju. Letos bo treba letno rez posebno skrbno opraviti povsod tam, kjer so drevesa zaradi spomladanske pozebe ostala brez pridelka in bujno rastejo. Pri jablanah, v mladih kot tudi v starejših nasadih, dajemo prednost upogibanju nosilcev rodnih vej v vodoravno lego. Če so krone pregoste, lahko izrežemo konkurenčne poganjke in tiste veje, ki zasenčujejo krono. Lahko pa odrežemo predolgo vejo za stranski poganjkom ali rodnim brstom. Vedeti pa moramo, ali bomo s tem spodbudili bujno rast, rez je ne sme spodbuditi. To rez opravimo v avgustu.

Podobno kot pri jablanah je tudi pri breskvah, če so cvetni brsti pozebli ali pa so bile razmere za oploditev neugodne. Ocenimo preostale plodiče in opravimo letno rez. Veje, ki imajo nekaj plodov, skrajšamo na 2 do 3 najnižje poganjke, one, ki imajo več plodov, pa skrajšamo na mla-

dico nad najvišjim plodičem. Tako obreza no drevo bo imelo prihodnje leto več bolj-ših rodnih vej.

Kjer je bila pozeba popolna v obdobju cvetenja, je treba še bolj izkoristiti zeleno rez, da bi oslabili prebujno rast praznih dreves. Vrhove ogrodnih vej in podaljška debla bi sprostili, če bi v celoti odrezali konkurenčne poganjke. Šibkejše rodne veje skrajšamo na pol, da bi se bolj obrasle, močnejše rodne veje pa priščipnemo, da zadržimo rast. Vse vodene, močne in hrbtno poganjke skrajšamo, da se krona obraste. Letna rez in odstranitev slabega rodnega lesa ter krajšanje rodnih vej po obiranju plodov zmanjša potrebo po zalivanju.

Z. T.

—o—

SSk O ZADNJIH PREMIKIH V RIMU

■ nadaljevanje z 2. strani

lja v triletju 1988-90 sedem milijard in pol. Kot je razvidno iz letošnjega proračuna (Uradni list št. 66, redna priloga, 19. marca 1988, str. 407 in 408), ima italijanska manjšina že letos na razpolago 2 milijardi in 400 milijonov lir (postavki 2681 in 2569), za kar sploh ni potreben kak izvršilni zakon. To je torej treba upoštevati, ko bo šlo za izkoriščanje prej omenjenega člana zakona za obmejna področja.

Končno je tu še problem »kulturnih in umetniških ustanov, ki delujejo v tujini«, ki jih člen omenja in financira iz postavke za manjšini, kar je politično in pravno nerazumljivo.

—o—

Zaradi stavke časnikarjev v četrtek, 23., in v petek, 24. junija, ni dnevnikov. Časnikarji stavkajo, ker so založniki zavrnili kompromisne predloge ministra za delo za obnovitev delovne pogodbe, ki je potekla konec lanskega leta.

LEV DETELA

24 | Dunajski valček za izgubljeno preteklost

Roman desetih srečanj in pričakovanj

»Veste, dolgo nisem mogla preboleti grozne in krivične mo-ževe smrti«, je spet potihno začela Ana Marija. »Nekaj časa se je med zadnjo vojno boril na ruski fronti, tudi pri Stalingradu ... Spominjam se, kako je nekaj pred smrtjo zadnjič prišel na dopust ... Bil je zelo bled ... Pretresen zaradi krutega ravnanja esesovcev z ruskim prebivalstvom ... Pri Kursku* je videl, kako so streljali civilno prebivalstvo, tudi otroke. Žrtve so si morale izkopati same svoj lastni grob ... O tem je napisal protestno pismo na vojaško poveljstvo ... Kritika mu seveda ni koristila ... Doma na gradu se je kregal z mojim bratom Karlom, ki mu je zabrusil v obraz, da strogo ravnanje zdaj v času vojne pač zahtevajo višje koristi smrtno ogroženega nemštva, pozneje pa bo spet lepó ... Moj mož mu je odvrnil, da mrtvih ne bodo več mogli obuditi v življenje ... Rekel je, da je zadnja vojna onečastila nekdanj dobro ime nemškega naroda ... Tedaj se je vmešal oče, ki je menil, da ima prav, a da se naj zdaj nehata prepirati ... Karl je začel pripovedovati, da mu je znano, kaj se dogaja ... Vendar je vojna vojna, in vojni čas ne pozna sentimentalnosti, temveč za nespametnost, oziroma zločine nad drugimi narodi ... Mnogi Rusi so na za-

četku vojne pokazali pripravljenost, da nekaj spremenijo ... Naveličani so bili stalinistične diktature ... In kaj jim nudi zdaj Hitler? Namesto pomoči, da bi vzpostavili demokratični družbeni red in se vrnili h krščanskemu življenjskemu načinu, jih preganja kot podljudi ... Sramota! Karl se je razburil in menil, da moj mož niti malo ne razume bistva moderne politike ... Ali je moderna politika v tem, da uničuješ drugačnega človeka, ga je zafkljivo vprašal moj mož. Končno Hitler le osvaja in uničuje druge narode, tudi Slovence, da bi skupaj z nacionalnosocialističnimi Nemci cinično vladal Evropi in svetu. Karl se je mrko nasmehnil. Obrnil se je proti meni in mi rekel, da bom še velika reva, ker vidi, da se moj major — to je bil vojaški čin mojega moža — tako slabo obvlada, da bo še izgubil glavo ... Kako je v tem imel prav! Ko se je leta 1944 ponesrečil atentat na Hitlerja, so kaj hitro aretirali tudi možega moža ... Mračna turobnost je že vse nesrečno poletje, zadnje v Hitlerjevem Rajhu, lebdela nad pokrajino in ljudmi ... Dan ali dva predno so ga aretirali, se je mož še telefonično javil iz okrajnega mesta, kjer je deloval na vojaškem poveljstvu ... Žalostno mi je rekel, da so se dogodile neprijetne reči ... Vedel je, da pričakujem otroka. Prosil me je, naj ostanem močna — naj se zgodi karkoli! Lepo naj skrbim za otroka! On je v mislih vedno z menoj ... Zaslutila sem, da se bo zgodilo nekaj hudega ... Vojna je bila izgubljena. Nemška voj-ska je doživljala poraz za porazom ... Moj oče je menil, da bo na razvalinah slabega časa morda zopet vstala stara velika Avstrija kot demokratična država številnih narodov ... Rekel nam je, da se v Ameriki Oton Habsburški, sin zadnjega cesarja, zelo trudi, da bi srednjeevropski narodi po vojni našli pot v demokratično in krščansko prihodnost solidarne, zedinjene Evrope brez razprtij ... Ali se tudi v tem ni uštel? Oktobra 1944 sem dobila kratko uradno obvestilo, da je bil mož zaradi veleizdaje

* Rusko industrijsko mesto (okrog 300.000 prebivalcev) ob izlivu reke Kure v Tuskaru.

STANKO ŽERJAL

»Quem dii adérunt...«

Dovolj žalostno je, da urejena človeška družba, zajeta v podrobno organizirano državo, tako slabo plačuje učitelje in vzgojitelje, da so ti prisiljeni štrajkati. Pravzaprav so šolniki naše republike prav malo posegli po tem nič kaj simpatičnem orožju, ki se imenuje stavka ali štrajk in pomeni skupinsko ter hkratno prekinitev dela za določen čas. Pač pa so se uprli ocenjevanju in ga odlašali vse do konca šolskega leta. Taka opustitev obrobni ali sekundarnih poslov službe je kar dostojno, elegantno sredstvo za pritožbe. Sledi načelu, izraženem v starem pregovoru: malo denarja, malo muzike ... ali kolikor denarja, toliko muzike. Po klasični terminologiji sociologije smo tako mirno izmikanje nebitvenim dejavnostim imenovali sabotaža. Danes ima ta beseda ostrejši pomen. Bojkot pa je le gola neposlušnost do posameznih ukazov delovnega predstojnika, kakor na primer beg pred ocenjevalnimi sestanki, ki jih sklicuje šolski ravnatelj.

Ni dvoma, da kakršnakoli oblika stavkovnega gibanja šolnikov, naj bo še tako elegantna, ne ostane brez kvarnega vpliva na doraščajočo mladino, izročeno istim šolnikom v izobraževanje in v moralno oblikovanje. Za pohujšanje pada krivda v našem konkretnem primeru le na delodajalca, to je na državno upravo, saj je ta pravočasno prejela pritožbe in je ostala gluha. Če je vrhovnim upraviteljem državnih poslov, uvrščenim v politične stranke, zakonodajnim kakor izvršnim — manjšinskim in večinskim — dovoljeno, da štrajkajo drug proti drugemu, da se med seboj več kregajo kot upravljajo in da zaradi medsebojnih, bolj ambicijskih kot načelnih zdah sabotirajo, bojkotirajo, odlašajo, zanemarjajo resnično upravljanje — in torej štrajkajo na ta način proti lastnim volivcem, tedaj ni kaj oporekati štrajkom navadnih zemljanov, kadar je dovolj utemeljenih razlogov.

Poučevanje in vzgajanje je težka služba na

vseh ravneh: v osnovni šoli za učitelje v ožjem pomenu, na neobveznih višjih srednjih šolah za učitelja s profesorskim naslovom, posebno težka pa med pubertetniki na obveznih triletkah.

Vsaka učiteljsko-vzgojiteljska služba — naj bo osnovnošolsko učiteljska ali profesorska ali katehetska ali inštruktorska ali muzikalno kapelniška ali športno trenerska, z enim skupnim imenom pač učiteljska — je težka zaradi hkratne skupinske navzočnosti gojencev, ki jo imaš pred seboj. Je težka zaradi starostne dobe »klientov«, ki so mladi in torej po navadi razposajeni. Je težka tudi dandanes ob krajšem delovnem urniku nič manj kot nekdanj pri tridesetih in šestintridesetih tedenskih urah, ker je današnja mladina bolj razvajena kot v preteklih časih in ker so šolnikom prepovedana nekatera učinkovitejša »represivna« sredstva kot n.p.r. telesne kazni, zadržanja izključitev itd. in je razveljavljeno pravilo starodavne modrosti »Naves et pueri a posteriori reguntur« (Colne in otroke krmarimo / ali »naravnava« / od zadaj). Šolniška služba je težka, ker je protagonist bolj kot v kateremkoli drugem stanu izpostavljen kritikam, pritožbam, obtožbam pri gojencih in pri njihovih starših. Težka je ta služba zaradi velike odgovornosti, ko moraš v šoli ne obravnavati upravne akte in ne razvozljavati individualne probleme pred teboj ponižno stoječega državljana, ampak »obdelovati« duševnost — umsko in srčno — celega roja živih oseb, in to v nepretrganem ritmu vsake učne ure.

Ob razvajenosti današnjih šolarjev in ob zahtevnosti njihovih staršev je treba le občudovati živčno odpornost šolnikov. Pridružimo trdi tlaki šolnikovanja še skopost delodajalca, ki slabo plačuje, in bo dovolj, da smemo vzdihniti: Quem dii odérunt, magístrum fecerunt. (Kogar bogovi sovražijo, za šolnika ga postavijo). Ker imam menda nekaj izkušenj z raznovrstnih področij šol-

ništva, mi je ob dolgi mezdni napetosti tega leta prišel tisočkrat na um citirani izrek rajnkkih Rimljanov.

Javnost bi se morala zavedati, da slabo plačano delo postane na koncu drago in da se dobro plačano delo izkaže na koncu za cenejše. Zakaj tako? Dobro plačani delavec bo dobro opravil svoj posel, slabo plačani pa te bo slabo postregel in boš moral potem še enkrat toliko potrošiti za popraviljanje ali dopolnjevanje pomanjkljivosti. O tem bi bilo mogoče razgrniti obširno podoba s področja javne uprave in tudi iz šolstva enako kakor v zidarstvu, obrtništvu, industriji, kmetijstvu, zdravstvu itd. Dostojno plačo mora seveda določati ne samo storilnost ali delavčeva rentabilnost, ampak predvsem socialna pravičnost.

Le kje najti denar za povišanje plač šolnikom? Finančni in prosvetni minister se izgovarjata, da denarja ni. V demokratični vladavini so računi javni, vsakomur dostopni, zato bi bilo smešno dvomiti v odkritosrčnost vladnega odgovora. Pač pa se resnemu opazovalcu rodi vprašanje: zakaj je v javni upravi toliko zapravljanja? Koliko bi se pri večji vestnosti moglo prihraniti! Privarčevati, kjer se zapravlja, in dati tja, kjer primanjkuje. Tudi ta pojav nudi ogromno gradiva za razpravljanje in razmišljanje.

(Dalje)

OB ODPRTJU FABIANJEVE RAZSTAVE V MIRAMARSKEM GRADU

■ nadaljevanje s 6. strani

Na razstavi predvajajo tudi dokumentarec, ki ga je pripravila italijanska Radiotelevizija z naslovom »Maks Fabiani in Trst«, ter dokumentarec, ki ga je izdelala agencija Alpe Adria z naslovom »Načrtovanje v Vipavski dolini«.

Dosedanji podtajnik italijanske komunistične partije Achille Occhetto je bil izvoljen za glavnega strankinega tajnika. Tajnik Natta je odstopil iz zdravstvenih razlogov. Occhetto je bil izvoljen skoraj soglasno na seji Centralnega komiteja in centralne komisije za nadzorstvo

usmrčen ... Poplačati da moram stroške sodnega postopka, zapora in usmrtitve. Priložena je bila položnica. Sledil je še pripis, da ne smemo v časopisju objaviti nikakršne osmrtnice, ker je bil bivši major Berger, ki ga je "firer" * degradiral, izdajalec nemškega naroda ...«

Ana Marija je pri teh besedah planila v jok. Pater Bernhard jo je nežno prijel za roko in skušal potolažiti.

Njen sin, prizadeti Hans, je molče gledal v poltemo za oltrom in pil kozarec mineralne vode.

Vedel sem, da ga je materino pripovedovanje vznemirilo, po drugi strani pa sem dobro razumel tudi Ano Marijo. Čutil sem, da je njena ranjena duša s pomočjo te žalostne izpovedi našla pot v večji mir in sprijaznjenje z usodo.

Hansa sem vprašal, kako se počuti tu sredi lepega Dunajskega gozda. Pristavil sem, da je v sanatoriju gotovo deležen dobre oskrbe in razumevanja.

Ker je ob teh mojih besedah vidno prebledel, mi je postal žal, da sem ga tako neprevidno nagovoril.

»O čem govorite, gospod,« je zatrepetal. »Ali veste, kje sem zaprt?! Zdravijo me v zamreženi sobi, ki ni boljša kot celice v ječah ... Ves čas me nadzorujejo, češ da imam slabe živce in da mi bo njihovo prizadevanje pomagalo ... Nikoli pa ne vprašajo, zakaj sem postal tak. Zakaj trpim. Da mi ni vseeno, kaj je z mojo mamo ali starim očetom in z vsem tem nesrečnim sorodstvom ...«

»Če imate vašo mamo radi, potem sploh ne razumem, zakaj ne zberete volje in zares ozdravite!« sem mu očital.

»Vi ničesar ne razumete,« je jezno vzkliknil. »Drugače ne bi tako neumno spraševali ... Ali veste, da so me sprva pahnili

v eno izmed sob, v kateri so stene do višine človeškega telesa obložili z mehkiimi blazinicami iz umetnega usnja. Seveda sem dobil svoj napad ... To so tudi hoteli. Imeli so me za blazneža ... Zaletaval sem se ob zid, od blazine, vendar mi niti tega niso pustili ... V deliriju sem kričal: "Gori! Smrt! Ščurki prihajajo!" Mašili so mi usta. Dva močna strežnika sta me prijela za roke in noge in me privezala na posteljo ...«

»Hans, bodi tiho!« je vzkliknila Ana Marija.

»Kakšna postelja neki!« je ihtavo nadaljeval ... »To je bil nekakšen pograd, zasilno ležišče na tleh ... Tla so bila prekrita z debelo poceni preprogo ... Vrata v sobo na notranji strani niso imela kljuge in jih je bilo mogoče odpreti le s ključem, ki so ga debeli strežniki nosili priklenjenega za pas. ... Dajali so mi neke tablete in vedno znova injekcije, da bi se pomiril ... Okna so bila seveda obdana z rešetkami ... Zdaj, ko so me z zdravili umetno pomirili, ravnajo z mano kot z otrokom ... Pitajo me kot dojenčka ... Potem gremo na sprehod ... Lepo v vrsti, obdani z debelimi strežniki-stražniki ...«

»Pa vseeno, Hans,« sem rekel. »Vaša mati mi je veliko in ljubeznivo pripovedovala o vas. Po smrti vašega očeta ste vi vse, kar ima! Zberite moč in voljo in pomagali boste vaši materi, ki gotovo nima najbolj lahko!«

»Ja,« je tiho, skoraj nekoliko osramočeno dahnul Hans, potem pa obmolčal.

»Morda še ni vse izgubljeno,« me je tisti trenutek prešinilo s presenetljivo jasnostjo. »Oh, da se ne bi motil!«

Pater Bernhard se je nasmehnil in menil, da bo še vse dobro. Hans se je po vsem, kar ga je v zadnjem času prizadelo, že lepo popravil.

(Dalje)

* Adolf Hitler (1889-1945).